

O'zingiz biladigan qushlarning nomini sanang. Nechta qushning nomini ayta oldingiz?

1. Qushlar

Qushlar issiq qonli jonivorlar hisoblanadi. Chunki ularning tana harorati doimo bir xil bo'ladi. Ichki issiqlikni saqlash uchun qushlarning tanasi xuddi po'stin kabi patlar bilan o'ralgan. Qanotlar va dumdagi qattiq patlar parvozga yordam beradi. Patlarining ola-bulaligi qushlarga quyuq barglar orasida yashirinishda, yorqin ranglari esa sheriklarini jalb qilishda foyda beradi.

Qushlarning ko'rish va eshitish qobiliyatlari juda yaxshi rivojlangan. Ko'plab yirtqich qushlar parvoz paytida o'ljasini tez va aniq ko'ra olishlari uchun ko'rish qobiliyatlari a'lo darajada bo'lishi kerak. Tungi ovchilar hisoblanmish boyo'g'li va ukkilar nafaqat o'tkir ko'zga, balki yaxshi eshitish qobiliyatiga ham ega. Ular hatto barglar uyumi ostida qimirlayotgan sichqonning chiyillashini ham eshitadilar.

Burun teshigi

Ustki tumshuq

Til

Ostki tumshuq

Ko'z

Quloq teshigi

1-topshiriq.

Qushlar va hasharotlar o'rtasida qanday umumiylik va farqlar bor?

Nima uchun qushlarning patlari turlicha: ba'zilarida yumshoq va mayin, boshqalarida esa qattiq va zich?

2. Qushlar nima bilan oziqlanadi?

Kalxat, qirg'iy, burgut, lochin kabi yirik yirtqich qushlar kemiruvchilar, ilon va boshqa mayda jonivorlar bilan oziqlanadi. Ular o'ljalarini qidirib, osmonda parvoz qiladi. O'ljani topganida, shitob bilan pastga intiladi va o'ljani panjalari bilan ushlab oladi. Suv bo'yida yashaydigan qushlar esa baliq va qurbaqalar bilan oziqlanishni ma'qul ko'radi. Bu qushlarning tumshuqlari baliq tutishga moslashgan. Misol uchun, pelikanning tumshug'i rosmana xaltaga o'xshaydi. U suzayotganida xaltasifat tumshug'ini katta ochib, boshini suvga tiqadi va unga ilingan baliqlarni ovlaydi.

Ko'plab qushlar hasharot va qurtlar bilan oziqlanadi. Bu ovchilar zararli hasharotlarni qirib, odamga katta foyda keltiradi. Bizning o'lkamizda ham chittak, mayna, qaldirg'och, moyqut va chivintutar kabi tabiiy ovchilar bor. Hatto bog'lardagi rezavor mevalarni cho'qib yurgan chumchuqlar ham o'z bolalarini boqish maqsadida hasharotlarni ovlaydi. Ular och polaponlarini boqish uchun uyalariga bir kunda 150 marta qatnab, turli qo'ng'iz va qurtlarni olib keladi.

Kaptar, chumchuq, mayna kabi ko'pgina qushlar o'simliklarning doni, yong'og'i, rezavor mevalar hamda g'udda qobiqlari bilan oziqlanadi va yovvoyi o'tlarning urug'larini ham yo'q qiladilar.

Kalxat

Pelikan

Chittak

2-topshiriq.

Qarqara, pelikan, qizilishton va burgut nima bilan oziqlanishini ayting.

Nima uchun qushlarga inlar va donxo'raklar quriladi?

3. Qushlar polaponlarini qanday ochib chiqaradi?

Hamma qushlar tuxumdan paydo bo'ladi. Ularning g'amxo'r ota-onalari o'z avlodlari uchun uyalar quradi. Har bir qush qurgan uya o'zgacha bo'lib, bir-biridan tubdan farq qiladi.

Burgut uyasini tog' cho'qqilarida shoxlar va novdalardan quradi. Bu uyalar unchalik nafis va chiroyli emas, ichida faqat tuxumlar turishi uchun birozgina pat bor, xolos. Chittak o'z uyasini pishiqroq quradi: tashqarisidan ingichka shoxchalardan to'qilgan, mox va daraxt po'stlog'i bilan bezatilgan, ichkaridan qulaylik uchun mox va patlar yotqizilgan. Ko'pchilik qushlar o'zlariga in uchun daraxtlarning eski kovagi, toshlarning yorig'ini tanlasa, ba'zilari boshqalarning inini egallab olishni ma'qul ko'radi.

Chumchuq

Qaldirg'och

Chittak-Remez

Ba'zi qushlar umuman in qurmaydi, tuxumlarini chuqurchalarga yoki shunchaki tekis yuzalarga qo'yadi. Ammo bunday qushlarni e'tiborsiz, yomon ota-ona deb bo'lmaydi. Ular ham polaponlariga juda yaxshi g'amxo'rlik qiladi.

Qushlar nima uchun polaponlarini ko'proq yozda ochadilar?

4. Qushlarning qanday turlari bor?

Uchmaydigan qushlar. Ko'pchilik qushlarning tanasi kuchli mushaklardan va yengil (ichi g'ovak) suyaklardan iborat bo'lgani uchun ular bemalol ucha oladi. Ammo parvozga umuman moslashmagan qushlar ham bor. Masalan, Afrika tuyaqushi. Uning qanotlari va ko'krak qafasi sust rivojlangan, qanotlaridagi patlari o'zaro bog'lanmagan va momiq popukni eslatadi. Bundan tashqari, tuyaqush juda og'ir bo'lib, odatda, ularning vazni 150 kilogrammga yetishi mumkin.

Uchadigan qushlar. Aksariyat qushlar kunning ko'p qismini parvozda o'tkazadi. Ularning ichida rekordchilar ham bor: uzunqanot havoda 19 soatgacha parvoz qilishi mumkin. Uzunqanotning ulkan uzun qanotlari va boshqa qushlarnikiga o'xshamagan oyoqlari bor. Oyoqlaridagi to'rtala barmog'i oldinga qaragan. Bu uzunqanotga istalgan tik devordan alpinist kabi tirmashib chiqishga imkon beradi. Ammo bunday oyoqlar bilan yerda yurish yoki shoxda o'tirish noqulay.

3-topshiriq.

Qushlar hayotidan to'g'ri faktlarni daftaringizga belgilang.

4-topshiriq.

Daftaringizda berilgan krossvordni yeching.

Nima uchun ko'p qushlarning bir barmog'i orqaga qaragan bo'ladi? Suvda suzuvchi qushlarning oyoqlaridagi pardalar nima uchun kerak?

Tovuq tuxumini o'rganing. Tuxum rasmini chizing. Tovuq tuxumi qanday qismlardan iborat?